

מסורת הש"ס

(א) [לקמן ח:י] (ג) נגעים פ"ג מ"ד ופי' מ"א, (ג) [מוקפאת נגעים פ"ג ר"ב], (ד) [נ"ל ומק], (ה) נגעים פ"ג מ"א מ"ג, (ו) פסחים ע"ה, (ז) מוקפאת נגעים פ"ג [ר"ב], (ח) [נפטר ש"ש], (ט) נ"ל מ"ג גרים, (י) [שין לע"ב], (יא) [נ"ל דפליט], (ב) [נפיע מוס' ע"ז ע: ד"ה אמר],

מוסף רש"י

חידודה קודם לליבונה. קודם שחיטה הסיון נלינן הוא נחמך מחוד (לקמן יז:). ברמץ. אפר רותם (פסחים ע"ה). בגפסת. מין סד הוא (ע"ה).

רבינו גרשום

שניה עכשיו כואב לו ביותר והוא מרצה כדם עולה כי אזיל לדבר מצוה. לא בצע על פרוסה כלומר לא היה נהנה: לא עב סכין ששפר באור יד שחיה אדם. חידודה קודם לליבונה כלומר מחמת חידוד נשחטה לא מחמת האור שזו ליבון: מטמאן בשבוע אחד כלומר דבשיניה כחיוי והסגירו שבוע ימים שנאמר בשני סימנים בשער לבן ובפסיון כלומר דבשיניה כתיב אם פשה תפשה והנה נהפך שער לבן כבהרת אלא למה חלקום זה מזה כלומר עכשיו ששיניהן יש דין אחד לומר שאין מצטרפין זה עם זה שאם היה חצי גרים שחין וחצי גרים (בהרת) [מכרח] אין מצטרפין: לקח בעץ או באבן כלומר שחם אותו עץ או אבן במקום שחיתוכין אותו: בגפת פסולת דריתים. לאייחוי אבר מעיקריו כלומר כשחיתוכין אבר מעיקריו הוא ביותר והוא שחין. ואי זהו מכוח [בתוך] ברמץ באר כי עם נחלים דקים בסד רותם כשעושין הסיד חם הוא כמה ימים לאחר עשייתו. בגפסת רותם פסולת הברזל שהנחת משליך מכירתו וכל דבר הבא מחמת האור כגון אלו וז מכוח. ותניא אם שחין קודם למכוח כלומר שאם היה שחין עליו והיה מוסגר ב' ימים או ג' ואח"כ בא על השחין מכוח ביטל מכוח את השחין ומתחיל ימי הסגור והכא ה"כ דמי כגון דהיה חצי גרים וכי' כלומר מאי חבטא קדים כלומר המכה והיינו שחין ואתי הבלא ומבטלי הבלא והוא ליה שחין ומכוח ולא מצטרף או דילמא הבלא קדים ואתי חבטא ומבטלי הבלא והוא ליה חבטא ושחין ומצטרפין: תיש דאמר זורא ליבן סכין קדים וכי' האב דחבטא קדים ואתי הבלא ומבטל

ליבן. צאור. בלשון חכמים נקרא ליבון ובלשון הלועזים קורין באלדמותי: **שחיטתו כשרה**. ולא אמר שריפה היא זו ולא שחיטה: **חידודה קודם לליבונה**. מקדים וממחר לחתוך קודם שחיה הבהמה מן האור: **והאילא לדיון**. דסכין כשנכנס לתוך החתך קודם שמשחט רוב הסימנים היא שורפת את שחיטה שהרי שטן נקוצתו במשהו ליטרף ושריפה כנפך הוא: **מירווח רווח**. מתרחב החתך מזלי הסכין מכאן ומכאן ואין נוגע אלהימון אלא חידודו של סכין: **והכא זו**. זאת האדם מכה בכח: **משום שחין נדון**. לענין נגעים כדמפרש לקמן. שחין כל ע"י חוס שמחמתו מחמת כח ההכאה ומכוח כזה מחמת האור והכא דליכא תרוייהו כהי מניייהו דיינין ליה: **למה נפקא מינה**. בלחיה דבר חלוק דין מכוח משחין דמיצעי לך: **מטמאים בשבוע אחד בשני סימנים בשער לבן ובפסיון**.

שאין צהן הסגר שני כמו שכתוב (ויקרא יג) בשאת ובספסת צ' הסגרות שאם עמד צעיוני ולא פשה שזוע ראשון מקגיר אותו בשני שמה יפשה ויחליטנו אצל בשחין ומכוח לא נאמר אלא הסגר אחד ואם עמד צעיוני בשבוע ראשון שז אץ מסגירו לעמא אלא פוטרו והולך: **בשני סימניו**. הכן דמפרש: **שער לבן ופסיון**. אם פשה ולא כנתק ססימן טומאתו בשער נאזב: **ולמה חלקן הכסות**. בשתי פרשיות ופירש משפט כל אחת בה ולא יצרפם יחד שהרי משפטן שזה והיה לו לכסות כי יהיה צו צעורו שחין או מכוח: **שאין מצטרפין זה עם זה**. לשיעור נגע כגרים חלי פול שאם עלה צו חלי גרים מחמת חוס מכה שלא ע"י האור וחלי גרים אלה ע"י כוית האור אין מצטרפין א: **שחין**. לשון חמימות כמו (ויקרא יד ג): שנה שחונה וכדמתרגס יונתן חמומי ראיתי אור שחיית (ישעיה מד): **לקח צאנן**. הכהו יצנכה צאנן אפילו בלא חצורה לכל מכה מחמתם הצער מיד ע"י ההכאה: **בגפת**. שהטמין ידו בפסולת

של זימים והוא חם מאד מאליו ונכוה: **אבר מעיקרו**. ממוקס שעוקרים העופרת והוא חם: **גחלם**. פחם שלא כזה: **רמץ**. אפר חם וכך שמו בלשון ערבי: **גפסים**. מין סיד ושורפין אותו כמין סיד: **ומניא שחין ומכוח כו'**. כולהי הנך מתנייתא מצטרכי הכא לפירוש מאי תיבעי לן דהא צעיא דלעיל הכי איבעיא לן ליבן שפוד והכא צו איזה הצל קודם לצא הצל המכה או הצל האור ונפקא מינה לכדנתיא דהולכין אחר האחרון דמניא שחין ומכוח במקום אחד בלחות מקום שלקה בראשון לקח בשני בלחות גרים עצמו: **ביטל אחרון אם הראשון**. ונפקא מינה לענין צירוף שאם היה צו חלי גרים שחין ולקה צאור בלחות חלי גרים נהפך אותו [א] גרים ונעשה מכוח ואם חזר ולקה לאחר זמן אצל מכוח זו שלא ע"י האור ונולד צו חלי גרים שחין אחר ונעשה שלם אין מצטרף עם הראשון וטהור והשמה אהני ליה ביטול שאילו לא ביטל חלי גרים הראשון היה זה מצטרף עמו: **והכא ה"ד**. לענין צעיא דלעיל והיכי מתבעי לן: **וליצן שפוד והכא זו**. ובהכאה זו יש תורת שחין ותורת מכוח ואיבעיא לן הי קדים ואתי דליתי בתרא ובצליה: **בחבטא קדים**. כח ההכאה קדים להרע לו לאדם והיו שחין ואתי הצל אהאור אחרון ומבטל ליה וה"ל מכוח ולא מצטרף כדהיה חלי גרים קמה דה"ל שחין ומכוח: **חידוד שאין**. דמתוך שהוא חד חלי הצל גרים שזו חוק ומחיתמו קדם להצלו: **אלמא חבטא קדים**. ואתי הצלל ומבטל ליה: **דבריייה מצרו**. שלא הכהו בכח אלא דקרו ואין כאן חבטא אלא הצל אצל הכהו דליכא חבטא אימא דהא הוה בתרא ומבטל הצלל: **מצרו**. פוייג"ט בלע"ז: **של עצודם כוכבים**.

שמשמשים בה קרבות של עצודת כוכבים ואסורה בהנאה כלאמרינן במסכת נזירין (דף נא:) אבד תאבדון את כל המקומות [דברים יב] בכלים שנשתמשו לעצודת כוכבים הכתוב מדבר: **מקלקל הוא**. ואין זו הנאה שצחייה היו דמיה מרובין מלאחר שחיטה שצחייה היא עומדת לג' דברים לגדל ולדות ולחרישה ולאכילה: **לחפור**. מתקן הוא דכיון דשחטה להכי קיימא: **במסופנים**. דהוי מתקן והיו הנאה שאם לא ישחטנה תמות: **באטמי דקיימי לקורבנא**. תמיס טובים ירך וכתף וזוהו יודקיימי לשלחן דזרין לאדם חשוב וזה שחתכן הפסידן: **ומיפוק ליה**. אף על גב דהוא מקלקל אסור לחתוך משום שמונית דליסורא דנבלות שנצלו בסכין:

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

ח.

והא איבא צדדין. משמע מכאן שאם בשעת שחיטה ניקב הוושט כנגד מה ששחט טריפה דהכא הוה צעי למיסר משום דלדין אי לאו משום דמרווח רווח: **במטמאים בשבוע אחד בשני סימנים בשער לבן ובפסיון**. כך דינו דבסוף שזוע ראשון מטמא אם פשה או אפי' לא פשה מטמא כי איכא שער לבן וכן בתחלה מטמא בשער לבן אצל בסוף שזוע אם אין שער לבן ולא פשה אע"ג דעמד צעיוני ולא כהה טעור אצל שער נגעים צעי הסגר פעם שנית והלשון קצת קשה דלא הוה ליה למימר מטמאים אלא מטטהרים שאין כן בשאר נגעים דצעו הסגר טו"ל דה"ג קאמר מטמא בשער לבן ובפסיון דוקא אצל אי אין שער לבן ולא פשה אע"ג דלא כהה טעור: **בחמי טבריא וב' דבר שרא בא מחמת האור**. אפילו רבי יוסי דחשיב ליה צפ' כירה (שבת דף נט.) מולדת האור משום דמיחלפא אפימחא דגיהנם שמה כאן היה מודה לדיון משום שחין ולא משום מכוח כיון דהאי אור צדי שמים:

בותר לשחוט בה מקלקל הוא. אע"ג דבסוף פרק אלו דברים בפסחים (דף עג.) מחייב לענין שבת גבי שחט בשבת צחוך לעצודת כוכבים משום תיקון כל דהו דתקן להוציא מידי אבר מן החי שאני שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה וכיון שיש תקון פורתא חשיב מלאכת מחשבת שלכך נתכוין אע"פ שקלקלו יתר על תקונו אצל לענין נהנה מעצודת כוכבים לא חשיב ההא כיון שקלקלו יתר על תקונו:

שלבבנה באור. הא דמתן בסוף מסכת ע"ז (דף עה:) סכין שפה צקרקע והיא טעורה דסגי צנעיה צקרקע עשר פעמים ולא צעי ליבון היינו לחתוך בה זונן כדלמך התם בגמרם והכא דמוקי לה כשליבנה צאור כדי ליישב אפילו יאה צית השחיטה רותם ותימה דמשמע הכא דצעי ליבון וכן משמע נמי התם בתוספתא דמסכת ע"ז (פ"ט) דקמתי השפודים והאסכלאות והסכנינים מלבנן צאור

ותימה דצפרק כל שעה (פסחים דף י:) משמע דסגי בהגעלה דקאמר הני סכני דפיסחא היכי עצדינן להו ומסקינן הלכתא אידי ואידי ברותמין ואור"ת דיש לחלק גבי חתך משום דהיתירא בלע דצענין זה מחלק בסוף מסכת ע"ז (דף עו.) אע"ג דהשמה י צדלעיי הוי איסורא מ"מ בשעת צליעה הוי היתירא אע"ג דרצ אשי גופיה מחלק כן במסכת ע"ז (דף עו.) ובפסחים (דף י:) קאמר רב אשי לדידי חדמי עצדי לי מחמיר על עצמו היה ונראה דהא דמסקין והלכתא אידי ואידי ברותמין הוי מסקנא דמילתא דרצ אשי ועוד אור"ת דהכא ובתוספתא איירי צסקנין גדולים שזונין צהן צשר והוי תשמישן על ידי האור ולהכי צעי ליבון ודיקא נמי דקא חשיב להו בתוספתא כדדי שפודין ואסכלאות אצל סכני דפיסחא מייירי צקטנים והסכנינים ישנים שאנו לוקחים מן העוצדי כוכבים היה אומר הרי"ן ה"ר מאיר שצריכין ליבון מפני שדרך העוצדי כוכבים לתקן צהן נר שדולק צהן חלצ וגם מהפכין צהן צשר על גבי גחלים וחותכין ור"ת היה אומר כיון דאין עיקר תשמישן לכך לא חיישינן דלמא תתרימי ועדב הכי ועוד אפילו תתרימי ואשתמש צו על ידי האור סגי בהגעלה דכל מה שסופו לפלוט על ידי רותמין פולט בהגעלה ראשונה ואין זה דיוק דלילמא כיון שנשתמש צו על ידי האור אין יוצא מידי דופיו לעולם בהגעלה צלל ליבון ופולט ממיד צלל הגעלותיו מידי דהוה אכלי חרס דלא סגי ליה בהגעלה ולא אמר כל מה שעמיד לפלוט פולט בהגעלה ראשונה אלא אינו יוצא מידי דופיו לעולם:

השוחט

שמשמשים בה קרבות של עצודת כוכבים והאסורה בהנאה כלאמרינן במסכת נזירין (דף נא:) אבד תאבדון את כל המקומות [דברים יב] בכלים שנשתמשו לעצודת כוכבים הכתוב מדבר: **מקלקל הוא**. ואין זו הנאה שצחייה היו דמיה מרובין מלאחר שחיטה שצחייה היא עומדת לג' דברים לגדל ולדות ולחרישה ולאכילה: **לחפור**. מתקן הוא דכיון דשחטה להכי קיימא: **במסופנים**. דהוי מתקן והיו הנאה שאם לא ישחטנה תמות: **באטמי דקיימי לקורבנא**. תמיס טובים ירך וכתף וזוהו יודקיימי לשלחן דזרין לאדם חשוב וזה שחתכן הפסידן: **ומיפוק ליה**. אף על גב דהוא מקלקל אסור לחתוך משום שמונית דליסורא דנבלות שנצלו בסכין:

בחדשה

עין משפט נר מצוה

לח א מ"י פ"א מהלכות שחיטה הלכה ככ סגמ עשין פנ טו"ט"י י"ד סימן ט:

לח ב מ"י פ"ה מהלכות טומאת צרעת הלכה ד:

ג [מ"י שם הלכה ה יו]:
ב ד ה מ"י שם הלכה ה:
ב ד מ"י שם הלכה ו:
ב ד ה ט מ"י שם הלכה ז:

בג י ב מ"י פ"ז מהלכות ע"ז הלכה יט סגמ לאון מה שט"ס י"ד סימן י ספ"ק ה יוסקין קמב ספ"ק י:

צעי רש"י

פוייג"ט. נוקב.

שיטה מקובצת

[א] ואין נוגע בסיון אלא חידודו של סכין: [ב] והכה בו מכה בכח צ"ל: [ג] אין מצטרפין לדנוה צרעת אלא טעור הוא הסיד: [ד] לקח באבן הכהו האבן בכח אפי' כצ"ל: [ה] נהפך אותו חצי גרים ונעשה: [ו] לענין צעיון דלעיל דתבעי לן: [ז] ואתי הבל שבא אחרון ומבטל: [ח] ודיקיימי והוא ליה שחין גיב בטי" ג"א והוה מקיימן לשלחן וכו': [ט] דבעו הסגר שנית ר"ל דה"ל קאמר:

רבינו גרשום (המשך)

לחבטא והוא ליה שחין ומכוח ואין מצטרפין לא חזרו שאני ומשום הכי אמרינן הכא דחבטא קדים אבל התם אמרינן דחבטא קדים ואתי חבטא ומבטל והוא ליה שחין ושחין ועדיין שואל אני שאלתי דלא יכלינן למילף מהכא. תיש ליבן שפוד והכה בו כי' אלמא חבטא ודכיה וילפינן זה מזה התם נמי דבדוריה דהיינו חידוד כלומר בדין הכא דחבטא קדים דנעץ אותו בשפוד ומשום הכי אמרינן הכא דחבטא קדים אבל התם לא אמרינן דחבטא קדים אלא הבלא ואתי חבטא ומבטל הבלא והוא ליה שחין ושחין ועדיין לא יכלינן למילף מהכא: סכין של ע"ז מותר לשחוט בה. מפני שמקלקל: ואסור לחתוך בה בשר. מפני שמתקן: פעמים שהשוחט אסור במסוככות. כלומר דמתקן הוא: באטמי דקיימי לקורבנא כלומר דהוי רוצה ליתנם ואינו רוצה שיתחברו איברים (ואברים) עכשיו כשיחתכם מקלקל הוא: ותיפוק לי משום שמונית דאסורא אסור לשחוט א' בהמה אחרת ולא משום דאסור לחתוך בה בשר דמתקן. לא בכסין חדש כלומר שאינו

(א) נראה דלי' אסור לשחוט בה וגם לתקן בה צער בלאו איסור דמתקן.